

Econoom Willem Sas legt uit welke door te hakken knopen er op tafel liggen bij de begrotingsgesprekken

‘Er is geen geld om de belastingen te verlagen’

‘Het federale regeerakkoord werd in een andere wereld gemaakt”, zegt econoom Willem Sas. “Vandaag zit er veel meer druk op defensie. Die extra uitgaven mogen van de Europese Commissie weliswaar buiten de begroting worden gehouden, maar de financiële markten zien die uitgaven als echte schuld en houden daar rekening mee. De tweede fundamentele verandering is de economische situatie. Onze groeicijfers voor dit en volgend jaar vallen met ruim 1 procent nog mee, maar toch: de tarievenoorlog van Donald Trump zet druk op de inkomsten en dat leidt onvermijdelijk tot de vraag naar besparingen.”

Sas doctoreerde aan de KU Leuven bij éminence grise André Decoster. Hij gaf zeven jaar les aan de Schotse University of Stirling voor hij aan de Universiteit Hasselt landde. Vandaag laat hij zijn licht schijnen op wat de Wetstraat de komende tijd zal bezighouden: de begroting. Sas begint met het grote plaatje: “Bij ongewijzigd beleid zitten we in 2030 met een tekort van 6,5 procent van het bbp (*dat is op dit moment 5,5 procent, ofwel 35 miljard euro, red.*). Dat tekort ontstaat, nogal logisch, omdat we meer uitgeven dan we ontvangen. Die inkomsten, dat zijn zaken zoals belastingen, maar ook bijvoorbeeld treintickets. Inkomsten zijn dus onderhevig aan economische evoluties. Als het goed gaat, komt er veel geld binnen. Als het slecht gaat, wat minder. De uitgaven liggen meer vast en zijn dus ook beter te voorspellen.”

Welke uitgaven wegen het zwaarst?
“Mensen denken vaak dat langdurige werkloosheid het grote probleem is, maar dat klopt niet. Dat is een uitgave van 5 miljard per jaar. De gezondheidszorg is goed voor 40 miljard, de pensioenen voor meer dan 60 miljard. En de vergrijzing is zeer voorspelbaar – dat is demografie. Er werken nu bijna drie mensen per gepensioneerde, dat worden er straks twee. Daarvan komt de grote druk op het systeem. We weten sinds begin deze eeuw wat er op ons afkomt, maar we hebben er niets aan gedaan.”

Pensioenen zijn het probleem?
“Onder andere, ja. Het begrotingstekort moet met schulden worden gefinancierd, waarvoor we op de financiële markten rekenen. Onze huidige schuld is niet zozeer het gevolg van de steun die de overheid bedrijven en gezinnen bood tijdens de covidcrisis. We zijn geneigd om te denken dat we daar veel te veel geld aan hebben uitgegeven. Maar als we dat niet hadden gedaan, waren bedrijven failliet gegaan en mensen in de werkloosheid beland. Je moet tijdens een crisis in het rood kunnen gaan. Dat was niet verkeerd.”

Is die crisis budgettair verteerd?
“Ja, dat grotere tekort was veelere tijdelijk. We hebben dat grotendeels verteerd. Wat we nog niet verteerd hebben, zijn de ingrepen van de vorige regeringen. Zo heeft de Zweedse regering (*regering-Michel I, 2014-2018, red.*) een *tax cut* doorgevoerd die een stevige opdoffer was voor de begroting.”

Was dat onverantwoord?

Nu het geopolitieke stof neerdaalt, moet de federale regering naar de kern van de zaak: de begroting. Econoom Willem Sas (42) legt uit hoe we ervoor staan, wat wenselijk, nodig en onmogelijk is. ‘Het federale niveau zit aan de limiet van besparingen.’

Tekst JOËL DE CEULAER / beeld WOUTER VAN VOOREN

“Moeilijk te zeggen, omdat niemand in de toekomst kon kijken. Maar de verlaging van de personenbelasting door Arizona, die nu gepland wordt, mag je onverantwoord noemen. Er is geen geld om de belastingen te verlagen. Bij vorige regeringen was er meer fiscale ruimte. Al heeft Vivaldi tegelijk ook de sociale uitgaven verhoogd: minimumuitkeringen en minimumpensioenen stegen. Dat is een ideologische keuze. De armoedecijfers zijn ook verlaagd. Maar het probleem was dat Vivaldi die uitgaven niet heeft gefinancierd.”

En dat doet Arizona ook niet.
“Dat moeten we afwachten. Maar eigenlijk zou Arizona de belastingverlaging ter discussie moeten stellen. Alle partijen weten perfect dat de impact daarvan funest zal zijn. En dat ze moeten kiezen: geen belastingverlaging of elders geld zoeken. Daarom heeft MR-voorzitter Georges-Louis Bouchez al gezegd dat hij nog miljarden extra wil besparen: dat heeft dáármee te maken. Hij weet dat die *tax cut* zo’n vier miljard zal kosten.”

Kan er nog bespaard worden?
“Dat kun je je afvragen. Of het federale niveau niet aan de limiet van besparingen zit. Er moet hoe dan ook iets gebeuren, want de financiële markten hebben door wat er gebeurt als de inkomsten met vier miljard dalen zonder dat er tegelijk wordt bespaard.”

Waarom meerwaarde niet nog meer belastingen?
“Die kwestie kun je vanuit twee hoeken bekijken: herverdeling en efficiëntie. Als het over herverdeling gaat, is het verdedigbaar om een grotere bijdrage van de vermogenswinsten te vragen. Je moet wel bewaken dat het systeem efficiënt blijft, dat je risico nemen niet te zeer ontmoedigt. Over de vrijstelling van een miljoen euro voor familiebedrijven kun je discussiëren.

Daar laat men zeker extra inkomsten liggen. Maar je kunt ook vragen stellen bij de manier waarop de personenbelasting wordt verlaagd.”

Hoezo?
“De belastingvrije som wordt opgetrokken, zodat iedereen ervan profiteert.”

Ook de hoogste inkomens.
“Precies. De belastingverlaging kan gericht. In elk geval heeft de regering stof genoeg voor discussie. Vincent Van Peteghem (cd&v) had in de vorige regering een uitstekend plan: de verschuiving van lasten op arbeid naar vooral milieuonvriendelijke consumptie en meerwaarden. Maar dat plan is er niet gekomen.”

Is het verstandig dat minister van Volksgezondheid Frank Vandenbroucke (Vooruit) langdurig zieken in het vizier neemt?
“Het is verstandig dat er een betere opvolging komt van langdurig zieken: die vergen nu al een uitgave van 11 miljard per jaar, dat is meer dan een vierde van het totale budget voor gezondheidszorg. Dat probleem is sinds covid geëxplodeerd. Ook in andere landen.”

Wat is er aan de hand?
“Dat wordt nog volop onderzocht, maar het is iets structureels, het heeft te maken met burn-outs, angststoornissen, mentale gezondheid in het algemeen. Er komt een grotere responsabilisering van de werkgevers, en dat is goed: zij zullen de eerste drie maanden ziekteverlof moeten betalen in plaats van alleen de eerste maand. Ook bij artsen komt een grotere verantwoordelijkheid. Maar je kunt iemand met een burn-out niet verplichten om te werken, en ook niet zonder inkomen zetten.”

Wat te doen?
“Er lopen projecten in bedrijven die de goede

kant opgaan. Eigenlijk moet je mensen opvangen en mentale zorg geven vóór ze een burn-out krijgen. Door bijvoorbeeld een therapeut te voorzien op het werk. Psychotherapie moet veel toegankelijker worden. Dat kost geld, maar het is finaal gezonder voor de begroting. Je kunt beter iemand betalen om aan preventie te doen dan iemand met een burn-out zes maanden een uitkering te geven.”

Terug naar de pensioenen: volstaan de geplande ingrepen?
“Op termijn zullen die ingrepen zo’n 12 miljard op jaarbasis opleveren. Dat is zo ongeveer een derde van ons tekort op de begroting. Dus ja, die ingrepen zullen hun effect hebben. Men probeert om in de gezondheidszorg een gelijkaardige structurele ingreep te doen, maar dat zal niet evident zijn. Kankerbehandelingen worden almaar beter, maar ook almaar duurder. Er zit ook een sterke lobby achter gezondheidszorg. De hervorming van de financiering van de ziekenhuizen zal wel tot meer efficiënte leiden.”

Wat met de defensiemiljarden?
“Ik ben geen defensie-expert, dus ik ken de precieze noden op dat gebied niet. Ik denk dat er de voorbije decennia zeker ondergeïnvesteerd is. Maar dat geldt evengoed voor justitie. Dus ik zou een grondige analyse van de bedreigingen willen: welke zijn dat precies, hoe groot zijn die? Ik stoer mij niet zo hard aan die 5 procent van het bbp voor defensie, omdat iedereen weet dat die er vooral gekomen is om Trump te plezieren, en het veel minder zal zijn. En je kunt daar erg creatief mee zijn. Tellen de pensioenen van de soldaten bijvoorbeeld mee of niet?”

Is er genoeg debat daarover?
“Te weinig. Er is door media en academici twintig jaar gedebatteerd over de vergrijzingskost, in totaal ook ongeveer 5 procent van het bbp. Nu het over defensie gaat, ook 5 procent, is er weinig debat. En de middelen blijven even schaars.”

Is het een democratisch deficit dat de regering zowel bij de NAVO als bij de EU standpunten inneemt die onvoldoende aan parlementair debat onderhevig zijn?
“Ik zie dat meer als een informatiedeficit. Mensen beseffen te weinig wat de EU allemaal voor ons doet, en dat geldt vast ook voor de NAVO. Het is ook de verantwoordelijkheid van media, academici en ngo’s om dat debat open te trekken, zodat het spanningsveld met de nationale democratie verkleint. Als burgers zien hoeveel voordelen het heeft om een stuk van de nationale soevereiniteit af te staan, zullen ze minder krampachtig reageren in de stembus. Politici zullen minder kunnen inspelen op het sentiment dat we altijd verliezen.”

De brexit is een mooi voorbeeld.
“Absoluut. Ik heb zeven jaar lesgegeven in Schotland. Sinds de brexit is het voor buitenlanders zoveel moeilijker om daar te wonen en te werken. Vandaag is bijna iedereen in het VK slechter af dan voor de brexit – behalve financiële spelers die hebben ingezet op de instorting van het Britse pond, natuurlijk.”

‘Als je er als econoom naar kijkt, is Brussel eigenlijk Brabant. Dat zou het derde geweest moeten zijn.’ © WOUTER VAN VOOREN

Toch blijft Nigel Farage, de politieke gesel achter de brexit, scoren.
“Hij staat sterker dan ooit. Ik doe ook onderzoek naar populisme en extremisme. Ik hoor geregeld dat je die populisten maar eens aan de macht moet laten, dat ze dan wel door de mand zullen vallen. Maar dat klopt dus niet. Het klopt niet bij Farage. En het klopt niet in Nederland, waar Wilders weer scoort in de peilingen. Als populisten macht krijgen, worden ze niet minder populair. In het VK is Nigel Farage het populairst in regio’s die economisch het hardst getroffen zijn door de brexit.”

Hoe verklaart u dat?
“Omdat mensen meer en meer met hun buikgevoel stemmen. Ze voelen zich bedreigd, ze voelen zich benadeeld, en vaak hebben ze daar legitieme redenen voor. Maar ze stemmen voor charismatische en zogezegd sterke figuren die beloven dat ze alles zullen oplossen, terwijl die figuren het vooral goed kunnen uitleggen. Dat is weer het informatiedeficit. Kiezers hebben te weinig correcte informatie. Een voorbeeld: uit een paper die ik pas las, blijkt dat burgers in

verschillende landen niet weten hoe streng het migratiebeleid is.”

Velen willen het graag streng.
“Dat is juist het punt. Mochten ze weten hoe streng het vandaag al is, dan zouden ze niet meer massaal voor verdere verstrenging stemmen. Als mensen over de juiste informatie zouden beschikken, maken ze allicht andere politieke keuzes. De steun voor nog strengere migratieregels zou dalen, en dus de steun voor partijen die strengere regels voorstellen. Dat is toch buitengewoon interessant. En het legt een grote verantwoordelijkheid bij de media, die misschien te gefocust zijn op het negatieve.”

‘JE MOET MENSEN MENTALE ZORG GEVEN VÓÓR ZE EEN BURN-OUT KRIJGEN. DOOR BIJVOORBEELD EEN THERAPEUT TE VOORZIEN OP HET WERK’

- Geboren op 21 maart 1983 in Brussel
- Handelsingenieur en doctor in de economie (KU Leuven)
- Studeerde nog filosofie in Toulouse (FR)
- Gaf zeven jaar les aan de Schotse Stirling University
- Nu verbonden aan de Universiteit Hasselt

mensen die informatie aanbrengen, zijn dat niet. Met die beperkingen moet je altijd rekening houden. Er is een informatiedeficit, dat moet je beperken. Dat geldt ook voor de manier waarop België georganiseerd is.”

Verklaar u nader.
“Weinig mensen zijn zich ervan bewust dat de federale staat budgettaire problemen heeft, omdat het vet daar van de soep is. Dat niveau is entiteit één, zoals we dat noemen. En daar is altijd bespaard, in de sociale zekerheid, op defensie, op justitie, en ga maar door. Zo zijn we in de problemen gekomen. En daar valt er niet meer te halen. Nog miljarden besparen om de belastingverlaging te financieren, dat is spelen met vuur. Als we geld zoeken, kun je dat alleen maar vinden bij entiteit twee: de gewesten, gemeenschappen en gemeenten.”

En valt daar nog te besparen?
“Wat zit op dat niveau? Onderwijs en openbaar vervoer. Dienstencheques. Als mensen denken dat de geldverspilling zich vooral op het federale niveau voltrekt, vergissen ze zich. Kijk naar onderwijs en transport: daar besteden wij in Vlaanderen verschillende procenten meer van het bbp aan dan de buurlanden. En dat heeft niet geleid tot beter onderwijs, zoals we weten. Waar zit dat extra geld dan? Dat moeten experts maar eens uitzoeken. Het punt is: als je wilt besparen, kijk dan naar de deelstaten, ook naar Vlaanderen.”

Als het over de begroting gaat, worden alle rekeningen samengeteld.
“Dat is zo. De Europese Commissie doet dat, maar de financiële markten doen dat ook. Dus je zou ook op al die niveaus moeten kunnen ingrijpen om het totale budget te saneren.”

Maar dat kan Arizona niet beslissen.
“Precies. Daar speelt het Belgische federalisme ons parten. Bij de staatsvormingen is beslist dat er geen hiërarchie tussen de entiteiten bestaat: federaal kan de deelstaten niets opleggen. Juridisch gesproken zitten die op hetzelfde niveau. Dat is de grote vraag die ik graag zou willen opwerpen: is ons systeem nog wel geschikt voor deze eeuw? In de 20ste eeuw hebben we twee gemeenschappen, de twee kampen die soms met getrokken messen tegenover elkaar stonden, kunnen kalmeren. Die pacificatie heeft gewerkt.”

Maar het is tijd voor iets nieuws?
“Dat denk ik wel. Hoe gaan we de komende decennia beter om met de emoties van kiezers en de uitdagingen van geopolitiek en economie? Hoe blijven we veilig en welvarend, hoe houden we de begroting onder controle en maken we onze bedrijven competitief? Ik ben een realist, ik weet dat het moeilijk is om bepaalde bevoegdheden die nu bij de deelstaten zitten, opnieuw te federaliseren. Maar toch is het wijs om na te denken op welke gebieden een hoger niveau je de nodige schaalvoorwaarden biedt. En dat kan ook de EU zijn.”

Wat met Brussel?
“Dat is een zeer interessante kwestie. We hebben de grenzen van dat gewest raar ingevuld. Omdat de olievlek van de verfransing moest worden ingedijkt, zoals dat heette, mocht het gewest niet groter zijn dan de 19 gemeenten. Maar de economische zone strekt zich uit tot Leuven, Aalst en Waver. Brussel trekt 400.000 pendelaars aan, die onder meer werken bij internationale instellingen, consultants en advocatenkantoren. Als je er als econoom naar kijkt, is Brussel eigenlijk Brabant. Dat zou het derde gewest moeten zijn.”

Hoe is Brussel zo in de problemen geraakt?
“Wel, een van de verklaringen is dus dat men van de kern het gewest heeft gemaakt. Veel inkomsten die de Brusselse economie oplevert, worden in de regio’s belast. Er zijn wel federale dotaties, maar die volstaan niet altijd om budgettair op koers te blijven. Onder meer omdat in Brussel te veel armoede geconcentreerd zit.”

Heerst er geen wanbeleid?
“Er is zeker ook wanbeleid, dat zal ik niet ontkennen. Maar als publieke econoom zeg ik liever dat er in Brussel nog veel efficiëntiewinsten te halen zijn. Dat kan ook in Vlaanderen en Wallonië, trouwens. Maar het probleem vandaag is dus dat een gewest wel door de federale overheid gered kan worden, maar dat diezelfde federale overheid het gewest niet kan dwingen om bepaalde maatregelen te nemen.”

Wat te doen?

‘HÉT PROBLEEM IS ONZE ENERGIEPRIJS. HOE GAAN WE ONZE BEDRIJVEN COMPETITIEF HOUDEN MET EEN GASPRIJS DIE VIJF KEER ZO HOOG LIGT ALS DIE IN DE VS?’

“Wij hebben dat met een paar academici bestudeerd. En het laatste redmiddel is dat het federale niveau het bestuur van Brussel in bepaalde domeinen overneemt. Als de financiële markten de schuld niet meer financieren, kan dat een manier zijn om het faillissement te voorkomen. Maar zoals ik zei, zit het geld niet federaal, maar nu vooral in Vlaanderen. De dotaties zijn symmetrisch verdeeld. Vlaanderen heeft als rijkere regio daar meer voordeel van dan Wallonië.”

Kun je aan dat dotatiesysteem sleutelen?
“Dat kan, maar je hebt een bijzondere meerderheid nodig om dat systeem te veranderen. De federale staat keert elk jaar ongeveer 100 miljard uit aan de deelstaten. En veel van dat geld komt dus naar Vlaanderen. De verdeelsleutel is gebaseerd op behoefte, maar ook op responsabilisering. Wie goed beleid voert, is de redenering, wordt beloond.”

Voert Vlaanderen goed beleid?
“Dat kan beter, zegt ook werkgeversvereniging Voka. Het vergunningsbeleid, bijvoorbeeld,

denk aan het vele gedoe met Ineos, de ethaan-kraker in de Antwerpse haven. Vlaanderen heeft ook veel te veel regeltjes. Maar hét grote probleem is de kost van energie. Hoe gaan wij onze bedrijven competitief houden met een gasprijs die vijf keer zo hoog ligt als die in de VS? Wij moeten investeren in kennis over het verduurzamen van de maakindustrie. Dat gebeurt niet in de VS of in China. Wij kunnen een voorsprong nemen en zo groeien.”

Over groei gesproken: hoe kijkt u naar degrowth?
“Het VK is sinds de brexit in een staat van degrowth. Maar de mensen daar vinden dat niet wenselijk. Maakt dat de samenleving aan-ga-namer of leefbaarder? Absoluut niet. Het heeft alleen maar tot meer polarisering geleid. Degrowth betekent minder welvaart, minder lang leven, in slechtere omstandigheden en in slechtere gezondheid. Mij lijkt het slimmer om de groei die we graag willen, te verduurzamen.”

Moeten we degrowthers zoals Jason Hickel ernstig nemen? Die wil terug naar de periode van voor het kapitalisme.
“De periode toen antibiotica nog niet bestond. Toen je van een simpele snee in je arm nog kon sterven. Ik weet niet of ik daar terug naartoe wil. Ik denk dat sommige auteurs die over degrowth schrijven van commerciële boeken hun hoofdberoep hebben gemaakt. Zij geven interviews, maar om hun werk te verkopen. Als academicus doe ik aan onderwijs, onderzoek en publieke dienstverlening. Sommige de-

growthers kunnen het geweldig goed uitleggen, en dat hebben media graag, maar het lijkt mij niet de ideale informatiebron.”

Dus groei is wenselijk, daar kloppen we op af?
“De gesprekken over wat groei heeft betekend, lopen vast op het feit dat we die met fossiele brandstoffen hebben bereikt. En die zijn, dat weten we nu, slecht voor het klimaat. Maar we mogen niet vergeten dat fossiele brandstoffen ons veel goeds hebben opgeleverd. We focussen alleen maar op het slechte, terwijl we er al onze welvaart aan te danken hebben. En onze wetenschap en technologie, onze gezondheidszorg, enzovoort.”

Maar het klimaat is wel een groot probleem. Juist daarom is vertrouwen in de overheid belangrijk. Als mensen er geen vertrouwen in hebben dat we de klimaatcrisis kunnen beheersen, is het boeken toe. Ik denk dat we daar een fout gemaakt hebben. De groene agenda hield te weinig rekening met het draagvlak bij de kiezers. Het ging vaak te snel, en niet altijd in de juiste richting. En de verliezers, die bepaalde renovaties bijvoorbeeld niet kunnen betalen, werden te weinig gecompenseerd. Groen beleid heeft de verliezers te lang genegeerd.”

Ik denk nu aan Good Move in Brussel.
“Dat plan is maar deels ingevoerd omdat er geen democratisch draagvlak was. Ik heb begrip voor het protest. Als je je auto nodig hebt om naar je werk te rijden, is zo’n ingrijpende herinrichting van de openbare ruimte niet aan-

‘MOCHTEN MENSEN WETEN HOE STRENG HET MIGRATIEBELEID NU AL IS, DAN ZOUDEN ZE NIET MEER MASSAAL VOOR VERDERE VERSTRENGING STEMMEN’

genaam. Wie goed beleid wil voeren, moet ervoor zorgen dat niemand erop achteruitgaat. Dat is bij Good Move niet gebeurd.”

Men heeft het plan willen redden met burgerparticipatie, maar dat is niet gelukt. Hoe kijkt u naar die democratische vernieuwingspogingen?
“Men heeft geprobeerd om de burger nauwer bij de plannen te betrekken, maar dat is inderdaad niet gelukt. Jammer, want ik ben voor meer burgerparticipatie.”

U hebt, samen met onder meer politicoloog Dave Sinardet, mee gewerkt aan een burgerbevraging over de staatshervorming, een paar jaar geleden. Dat was een flop.
“Dat kon beter, ja. Spijtig, want we hebben daar met veel experts hard aan gewerkt. Het probleem was misschien dat onze vragenlijst te gedetailleerd was. Maar ik geloof echt dat we moeten blijven zoeken naar manieren om het vertrouwen terug te brengen.”

Hoe staat u tegenover gelote burgerpanels?
“Die kunnen je nieuwe inzichten geven.”

Misschien wel, maar we hadden het over vertrouwen. Ondergraven gelote panels het vertrouwen niet, omdat er geen enkele democratische controle op is?
“Als nieuwe inzichten tot beter beleid leiden, kan dat wel degelijk tot meer vertrouwen leiden. Politici en partijen hebben de neiging om alleen aan de eigen achterban te denken. Dat heb je niet bij gelote panels, die het algemeen belang kunnen vooropstellen. Ik denk wel dat zulke panels vooral op het lokale niveau hun waarde hebben. Op kleine schaal. Je zult er het klimaatprobleem niet mee oplossen.”

Toch probeert men dat ook, met klimaat-tafels, van Nederland tot Frankrijk.
“Ik denk dat het veeleer van onder naar boven moet groeien. Starten in de luwte, op het lokale niveau. Daar kan ook de directe democratie misschien werken, zoals in Zwitserland, waar men een cultuur van referenda heeft. Alle zinvolle initiatieven zijn welkom om het vertrouwen te herstellen.”

Over vertrouwen gesproken: heeft de pandemie dat sterk aangetast?
“Ja, media en experts hebben toen wel een deuk gekregen. Maar vooral het vertrouwen in de overheid is sterk afgenomen. Er waren twee fasen in de pandemie: eerst ontstond er een soort groepsgevoel, rallying round the flag, zoals men dat noemt. Daarna daalde het vertrouwen, vanwege de maatregelen, vanwege de vaccins, vanwege de polarisering.”

Zal de overheid een volgende pandemie niet minder goed aanpakken, omdat ze bepaalde noodzakelijke maatregelen niet meer zal durven te nemen?
“Dat is een interessante kwestie. Ik denk dat er bij een volgende crisis geen geld meer zal zijn om de noodzakelijke maatregelen te nemen. Daarvoor moeten we uitkijken. We komen dichterbij de rand van de afgrond en een volgende crisis zoals covid kan ons daarin duwen. Overheden zullen minder diep in het rood kunnen gaan, en de financiële markten kunnen ons laten vallen. Als dat gebeurt, riskeren we een rentesneeuwal die niet te stoppen is. Waardoor mensen zich nog meer tegen het systeem zullen keren.”

DE MEGASTAD PEKING

Metropolen bieden een groeiend deel van de wereldbevolking onderdak. Hoe houden de mensen het daar leefbaar? Correspondenten doen wekelijks verslag vanuit hun eigen megastad. Deze week: **Cindy Huijgen** in China.

Toeschouwers verzamelen zich in een steegje in Peking terwijl vliegtuigen overvliegen tijdens de herdenking van 80 jaar overwinning op Japan, op 3 september 2025. © CHINA NEWS SERVICE

Blijf tijdens de militaire parade vooral van het balkon weg

Wanneer Peking zich opmaakt voor een spectaculair evenement, merken bewoners dat in hun dagelijks leven. Toen ik voor de militaire parade eerder deze maand terugkwam van een werkreis, stond ik voor een uitdaging: hoe kwam ik van het treinstation naar huis? De metro was de hele dag gesloten, het station bevond zich te dicht bij het Tiananmenplein. Ik nam een taxi. De chauffeur verontschuldigde zich dat hij de tweede ringweg niet kon nemen “vanwege restricties”. Ik moest lachen, aangezien ik goed bekend was met de beperkingen. “Geen probleem, neem elke omweg die nodig is.”

Ik was een van de journalisten die voor de militaire parade waren uitgenodigd. We moesten om half drie ’s nachts verzamelen bij het mediacentrum, ongeveer een halfuur rijden van het plein. Na het ophalen van onze accreditatie volgde een uur wachten voordat we de bus in konden.

Er waren twee veiligheidscontroles: een bij de bus en een bij het plein. Per persoon was een vooraf goedgekeurde powerbank toegestaan, qua make-up mocht er alleen lippenstift en eyeliner mee. Eten en drinken mocht niet, we kregen een overlevingspakket met ontbijt en water. Op het plein wachtten we urenlang tot president Xi Jinping iets voor negen uur verscheen.

Mijn eigen ongemak verbleekt bij dat van de lokale bewoners. Het hart van de Chinese hoofdstad lag vier weekenden stil door de repetities en was daags voor China’s ‘overwinningsdag’ op de Japanse bezetters, tachtig jaar geleden, vrijwel volledig in lockdown.

Ik maakte eerder al eens zo’n militaire parade mee, in 2019, kort nadat ik naar China was verhuisd. In mijn herinnering waren de maatregelen toen nog uitgebreider. Destijds wilde ik van Jiaoguomen naar Sanlitun reizen, beide plekken ver van het plein verwijderd, toen ik op blokkades

stuitte: er was een repetitie aan de gang. Een reis die normaal maximaal een halfuur duurt, kostte me toen ruim anderhalf uur.

Dit jaar hadden de autoriteiten beloofd dat lokale bewoners zo min mogelijk hinder zouden ondervinden. In vergelijking met 2019 is die belofte grotendeels waargemaakt. Het ongemak was vooral merkbaar binnen de tweede ringweg, een gebied met bijna 1,5 miljoen inwoners. In veel wijken mochten mensen hun balkons niet gebruiken. Kantoren waren drie dagen van tevoren gesloten en winkeliers moesten hun zaak gedurende diezelfde dagen sluiten.

Mensen die het hartje van Peking in wilden, moesten een week van tevoren hun ID-kaart laten zien. Diegene die geen geldig identiteitsbewijs bij zich droegen, werden aan een onder-vraging onderworpen of moesten hun gezicht laten scannen. Reizigers die met de trein of het vliegtuig naar Peking kwamen, mochten geen drones meenemen.

Hoewel er geen officiële melding was, vermoed ik dat pakketjes de dagen voor de militaire parade de stad niet in mochten. Toen ik de dag na de herdenking de deur van mijn binnentuin opende, die ik met vier andere huishoudens deel, stuitte ik

op een enorme stapel pakketdozen. Bij viaducten en loopbruggen stonden bewakers om protesten te voorkomen. Sommigen waren in militair uniform, anderen waren agenten in burger. Hun taak was te voorkomen dat zich een incident zou voordoen zoals in 2022, toen een demonstrant een spandoek aan een brug hing met leuzen tegen de Chinese Communistische Partij.

De angst dat burgers ontevreden zouden zijn, is niet ongegrond. Een vriend uitte onlangs zijn ergernis over de parade. Hij vond het bizar dat er zoveel geld in werd gestoken. Gezien de huidige staat van de Chinese economie had dat veel beter besteed kunnen worden aan onderwijs, de vastgoedcrisis of welk ander gebied dan ook, meende hij.

‘Degrowth betekent minder welvaart, minder lang leven.’
© WOUTER VAN VOÛREN